ISSN 1849-9775

Planika

GLASILO SLOVENSKEGA KULTURNEGA DRUŠTVA TRIGLAV SPLIT
SPLIT, DECEMBER 2020, LETO XXVIII. ŠT. 213

Planika

GLASILO SLOVENSKEGA KULTURNEGA DRUŠTVA TRIGLAV SPLIT

GLASILO FINANCIRA:
- **SAVJET ZA NACIONALNE MANJINE VLADE RH**
- **URAD VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVET**

zanj Mag. Cveto Šušmelj

NASLOVNICA
IN PRAVLJICA LEPŠE PRIHODNOSTI SE LAHKO ZAČNE...
FOTO: Robert JARH

UREDNICA
Vera HRGA

UREDNIŠKI ODBOR
Cveto ŠUŠMELJ
Nadežda ETEROVIĆ
Ivan KOSMOS

LEKTORICE IN PREVAJALKE
Vera HRGA
Dada ŠANTIĆ
Ana MATUSINOVIĆ

PRIPRAVA IN TISK
DES - Split
www.des.hr

NATISKANO
380 izvodov

RAZPORED AKTIVNOSTI

Ponedeljek:	od 19.00 - 21.00 PEVSKI ZBOR
Torek:	od 18.00 - 21.30 DOPOLNILNI POUK
Sreda:	od 17.30 - 19.30 KLEKLJANJE ČIPKE
Četrtek:	od 19.00 - 21.00 PEVSKI ZBOR
Petek:	od 18.00 - 20.00 DRAMSKO LIT. URICE
Sobota:	od 10.00 - 12.15 DOPOLNILNI POUK IN OTROŠKE DELAVNICE

Uradne ure tajnice:
Vsak dan razen sobote, nedelje in praznikov od 8.00-12.00 ure

Društveni prostori so odprti vsak dan razen sobote, nedelje in praznikov od 8.00-12.00 ure

SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO TRIGLAV SPLIT

Šibenska 3, 21000 SPLIT, HRVAŠKA
Tel: 021 343 137, Fax: 021 321 434
Uradni mobitel: 091 150 44 98

VELEPOSLANIŠTVO REPUBLIKE SLOVENIJE NA HRVAŠKEM
Alagovićeva 30, 10000 Zagreb, Hrvaška, Tel: (+) 3851 6311 000, Fax: (+) 3851 61 77 236
Elektronska pošta: vzg@gov.si
Spletni naslov: http://zagreb.veleposlanistvo.si
Uradne ure so od ponedeljka do petka od 8.00 do 16.30.

Konzularni oddelek Veleposlaništva:
Tel: (+) 3851 631 1014, Fax: (+) 3851 468 0387
Uradne ure so ob ponedeljkih, sredah in petkih od 9.00 do 12.00.

GENERALNI KONZULAT REPUBLIKE SLOVENIJE v Splitu
Istarska 9, 21000 Split, Hrvaška, Tel/Fax: (+) 385 21 389 224
Elektronska pošta: generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr
G. Branko Roglić, častni generalni konzul

Uradne ure konzulata so od ponedeljka do petka od 9.00 do 13.00.

VSEBINA

IZ ŽIVLJENJA DRUŠTVA
- Namesto v Gorski kotar izlet na Slapove Krke ... 3
- Srečen in bogat je človek v objemu narave ... 4
- Veličastna narava nima napak ... 5
- Ljepoto ... 5
- Nepozaben dan ... 6
- Najmanjša knjiga na svetu ... 6
- SKPD Snežnik praznovalo 15. obletnico ... 7
- Blesteča "barvna čarolija" ... 7
- Tradicionalni slovenski zajtrk v društvu ... 8
- Modernizacija informatizacije ... 8
- Slovenci se radi zaustavijo v Triglavu ... 8
- Z lepimi spomini ... 8

POUK
- Veliko srce ob srcu ... 9
- Jutro v očeh ... 9
- Miklavž s Kekcem online ... 9
- Svetovni dan učitelja ... 9
- Nekaj ti moram povedat ... 10
- O štirih godcih in gozdnem škratu ... 10

O JEZIKU
- 7 fascinantnih dejstev o našem jeziku ... 11
- Ali ste vedeli? ... 11
- Koronavirus in kratica COVID-19. 12

KNJIGA IN BRALNA KULTURA
- Kdo pravi, da knjig nihče več ne kupuje? ... 13
- Vojnoviću prestižna nagrada Angelus ... 13
- Zasledovanje obmorskega šarma ... 14
- Bronja Žakelj, slovenska književna senzacija ... 15
- Zlata Vokač Medic ... 15

KULTURA NA DOMU
- Gledališče na domu ... 16

UTRINKI
- "Strah te je, draga?" ... 17
- Umrl je slovenski izumitelj Peter Florjančič ... 17
- Lepote in izzivi pod morsko gladino ... 18
- Iskrene, zanimive in smešne izjave otrok ... 19

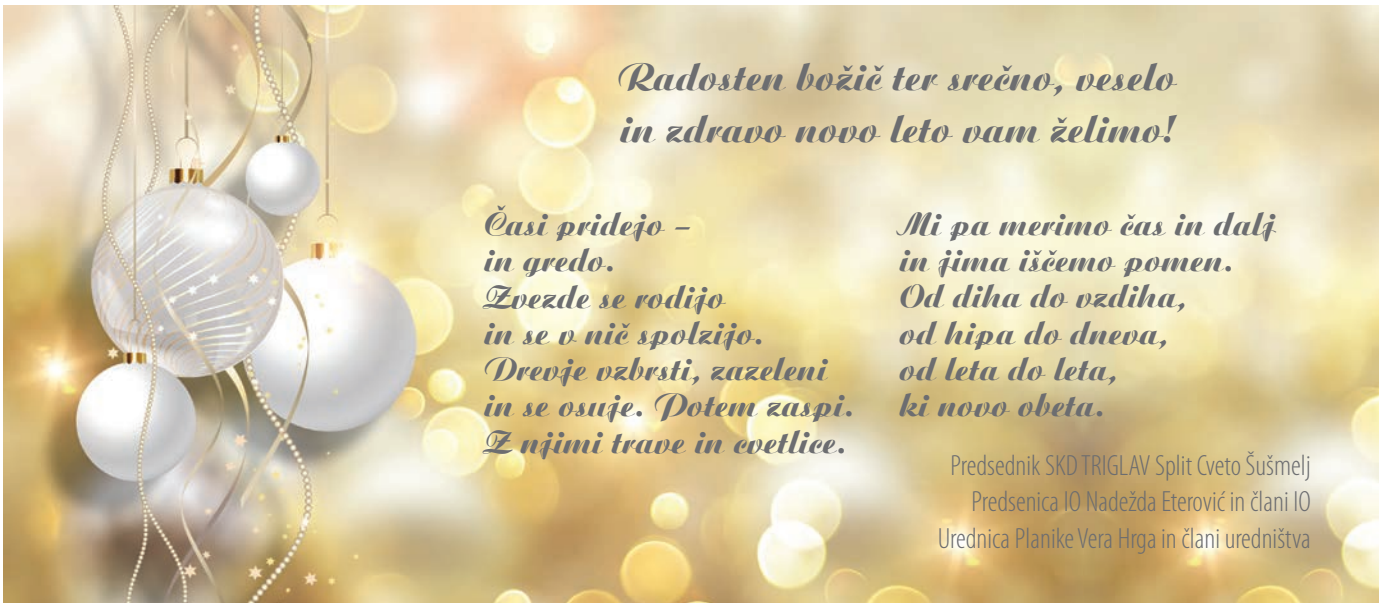

NAČRTOVANE AKTOVNOSTI

V primeru, da bodo epidemiološke razmere dovoljevale:

Ob slovensemi kulturnem prazniku

5. februarja ob 18.00 v prostorih društva:
Otvoritev razstave likovne in klekljarske skupine

6. februarja ob 10.00 Dr. fig fig - otroci s Prešernom

8. februarja ob 18.00 Hrvatski dom:
Slovesen koncert MePZ Triglav Split

17. februarja ob 18.00 REDNI LETNI OBČNI ZBOR

NAMESTO V GORSKI KOTAR IZLET NA SLAPOVE KRKE

Slovensko kulturno društvo Triglav je v oktobru vseslovensko srečanje zamenjalo z izletom na Slapove Krke na območje porečja reke in njenega toka, ki je leta 1985 razglašeno za Nacionalni park. Seveda nismo obiskali vseh kvadratov parka, vendar smo dokazali, da še vedno dobro hodimo. Stari znanci in prijatelji smo preživeli čudovit dan in uživali v naravnih pojavih, ki jih tvori kombinacija močne vode in kamna.

10.10.20 je avtobus PERLA TOURSA ob sedmi uri zjutraj na postajališčih in po kontroli telesne temperature zbral vseh 32 članov SKD TRIGLAV. Vremenske razmere so bile idealne, bilo je prijetnih 20 stopinj. Z nami je tudi tokrat bila ga. Julija, turistični vodnik, in naš stalni šofer Joško.

Napotili smo se proti NP Krka proti vhodu Lozovac. Naredili smo premor za jutranjo kavo, zelo presenečeni nad dejstvom, da sploh nikjer ni gneče....

Pred odhodom na otoček

Pred šibeniško katedralo

Na ladjici za Visovac

Tokrat je bila z nami tudi moja mama

Ob 10. uri smo že bili na ladjici proti znanemu otoku Visovcu, otoku v lasti Frančiškanske družbe. Ob 11.15 smo že na poti nazaj proti Skradinskemu buku, znanim slapovom. Reka Krka je kraška reka in ima nepredvidljiv tok, včasih je mirna, včasih zelo divja. Veliko ptic in reptilov živi na območju parka. Počasni sprehod je omogočil uživanje v prečudoviti naravi. Veliko lepih fotografij za spomin je bilo narejenih.

Ob 13.30 smo se napotili proti Šibeniku in se tam ustavili na kosilu. Polne in srečne želodčke smo potem odpeljali na sprehod po Šibeniku. Gospa Julija nam je razkazala znane in manj znane kotičke tega lepega mesta, znanega tudi po festivalu otrok in obkroženega s tremi gradovi. Obiskali smo katedralo sv. Jakoba, delo Nikole Firentinca in Jurija Dalmatinca, se seznanili z mersko enoto, posodicami za pse, grbi premožnih družin, parki in kaletami. Tudi kavico na šibeniški rivi smo spili.

Ob 17. uri smo se počasi napotili proti Splitu. Od 19. uri smo bili na svojih postajališčih, srečni ker smo preživeli res lep dan.

Ana Božulić

SREČEN IN BOGAT JE ČLOVEK V OBJEMU NARAVE

Če se pripelješ z ladjo čez mirno reko Krko, če v spokojnem okolju Visovca najdeš mir, če se te v cerkvi Gospe visovačke dotakne trohica usmiljenja, če te iz Visovaškega jezera spremlja jata labodov in če te potem po prihodu nazaj dočaka divja reka, ki se kotali navzdol v tisoč slapovih in ti pokaže vso moč narave izpolnjeno, občutiš da si izpolnjeno bitje, srečen in bogat človek v tem trenutku življenja.

Ana Šušmelj

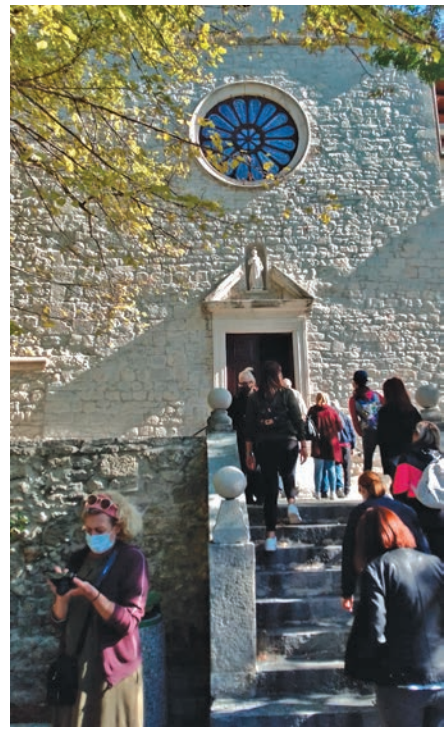

VELIČASTNA NARAVA NIMA NAPAK

Mrzlo je. Tudi v Splitu se je začela zima.

Danes je 23.11.2020 in neprestano nas vznemirjajo novice o pandemiji.

Nocoj je na nebu čudovita, sijajna luna, morda znak, da življenje teče naprej.

V mislih se vračam na naš izlet na slapove Krke 10. oktobra, ko sem doživela nekaj, česar nisem pričakovala.

Lepot tega Nacionalnega parka ni mogoče opisati.

Narava je veličastna in nima napak, a mi smo tako krhki v primerjavi z njo. Radodarna je in prisrčno nas vabi vase. Tu smo vedno dobrodošli.

Po izstopu iz avtobusa smo se po cesti skozi čudovit gozd, poln ciklam, spustili do obrežja reke. Turistični čoln nas je po 45 minutah vožnje po reki pripeljal na majhen otok Visovac, kjer živijo bratje frančiškani. Obiskali smo cerkev in muzej, se sprehodili skozi park, poln zelenja, cvetja, miru in tišine.

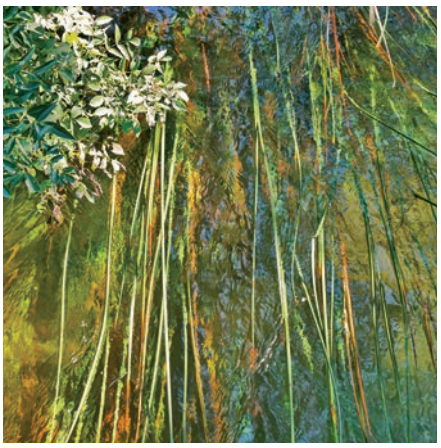

Potem smo obiskali Skradinski buk, največji slap v Nacionalnem parku Krka, širok od 200 do 400 m. Reka in slapovi ustvarjajo hrup, ki smo ga na lesenih mostovih, preko katerih smo hodili, osupli občudovali. Pred takšno lepoto vzdihuješ, takšno lepoto spoštuješ.

Čeprav je sijalo toplo opoldansko sonce, so nas razpršene kapljice s slapov nežno hladile.

Za konec našega izleta smo vstopili v popoldansko siesto sončnega Šibenika. Majhne in ozke ulice so bile prazne. Morda zaradi pandemije, morda pa smo res prispeli v času popoldanskega počitka.

Ni več pomembno, pomembno je da se je bilo po dolgem času tako lepo srečati.

Ksenija Orel

LJEPOTO

Brod se ljulja u tvom krilu,
dodire te tako milu,
a ja mislima žurim
da pomilujem ti skute,
da dodirom ti kažem
koliko zaljubljena sam u te.

A ti rosiš mi dlane,
"Gdje si dosad" kažeš
i vidaš mi rane.

Sklopljenih očiju uživam u dodiru,
upijam mirise,
još malo.
Razgovaram u tišini,
još malo.
Posljednje popodnevne zrake sunca
i povjetarac miluju obraze,
još malo.
Upijam pogledom nježnost tvoju,
tvoju silinu,
još samo malo.
Nek mi čežnja mine
što razdvajaju nam se puti.
Do nekog novog susreta,
Ljepoto.

Vera Raguž

NEPOZABEN DAN

Velika radost me je prevzela, ko mi je tajnica Ana poslala sporočilo za načrtovani izlet.

In še posebno vesela zato, ker se je tudi moja sestra Vera prvič odločila za izlet z nami.

Na krilih vzhičenja se je pričelo jutro in na teh krilih sem plula ves dan.

Prijetno druženje, prijazni pogledi, prisrčne misli in tople besede, čudovita narava, obisk Visovca in Krke s svojo nepozabno očarljivostjo, kosilo, pesem in sprehod po šarmantnem, s soncem obsijanem Šibeniku, popoldanska kavica na spokojni rivi, pogled na rahlo vzvalovano morje in zasanjane otoke, so mi napolnili dušo in srce z lepoto, ki jo še vedno nosim v sebi.

Bili so to čudoviti in nepozabni trenutki, ki so nas obogatili, oplemenitili z mislijo:

"Niste sami, jutri je novi dan".

Dragica Terze

NAJMANJŠA KNJIGA NA SVETU

V samostanu na otoku Visovcu na Krki se nahaja najmanjša knjiga na svetu. Velika je komaj 3,5 x 3,3 mm. Vsebuje molitev "Oče naš" na sedmih jezikih. Tiskana je v Guttebergovem muzeju v Mainzu.

Izjemna vrednost pisane dediščine, ki se hrani v samostanski knjižnici in arhivu, priča o pomenu Visovca kot vzgojnega in izobraževalnega zavoda ter položaja, ki ga je imel po frančiškanski zakonodaji v sistemu izobraževanja Province Bosne Srebrne ter od leta 1735 dalmatinske Province Presvetega Odrešenika. Od leta 1568 je to noviciatova hiša in glavno središče za pripravo in uvod na meniško življenje, potem pa tudi za osnovne in srednje šole ter univerze, ki so v različnih obdobjih delovale krajši ali daljši čas v samostanu. Samostan na Visovcu je od nekdaj imel velik pomen, duhoven in kulturni, saj se je v njem negovala, širila in ustvarjala kultura pisane besede dodatno obogatena z intelektualno dimenzijo Visovca kot učilišča, duhovnega in kulturnega središča.

Ana Matusinovic

SKPD SNEŽNIK PRAZNOVALO 15. OBLETNICO

Ob upoštevanju vseh varnostnih ukrepov zaradi Covid-19 je v petek, 23. oktobra v kinu Lovran v Lovranu, Slovensko kulturno prosvetno društvo Snežnik praznovalo 15. obletnico uspešnega delovanja.

Na tem svečanem dogodku so bili v imenu SKD Triglav Split navzoči predsednik društva Cveto Šušmelj ter predsednica Izvršnega odbora Nadežda Eterović.

Proslave so se udeležili dr. **Helena Jaklitsch**, ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu, podžupan mesta Lovran g. **Toni Družeta** ter predstavniki ostalih slovenskih društev na Hrvaškem.

Ministrica Jaklitsch je v svojem nagovoru izrazila čestitke ob jubileju ter poudarila pomen povezanosti in medsebojne podpore, ki so jo z obiskom ponovno pokazali tudi predstavniki drugih slovenskih društev, ki delujejo na Hrvaškem.

Po uvodnem pozdravu predsednika SKD Snežnik **Vasje Simoniča** so se nam v pestrem programu predstavili člani društva s pesmijo, besedo in glasbo. Navdušena publika je z velikim aplavzom nagradila vse izvajalce, še posebej pa najmlajše člane, ki so vzdušje v dvorani dvignili s priljubljenimi melodijami in zvokom harmonike.

Predsednik SKD Triglav Split, Cveto Šušmelj, je predsedniku SKD Snežnik, Vasji Simoniču, v imenu SKD Triglav Split, podaril idrijsko čipko, ki jo je izdelala članica klekljarske sekcije SKD Triglav Višnja Delić. Avtorica načrta za čipko je Irma Pervanja.

Večer se je nadaljeval s prijetnim druženjem in pogovorom. Zaščitne maske na obrazih niso skrile nasmehov, dobrega razpoloženja in gostoljubnosti gostiteljev, še posebej, ko je komaj 13-letni **Dorian Rubeša** ponovno zaigral na harmoniko in zapel skupaj s svojimi prijateljicami.

Dragi sonarodnjaki, dragi prijatelji, hvala za lep in nepozaben večer.

Še vnaprej vam želimo veliko uspeha!

Nadežda Eterović

BLESTEČA "BARVNA ČAROLIJA"

Siv in moker večer. Ulice skoraj prazne. Vemo zakaj. Jesen nas počasi vodi v zimski san.

Potem pa se ob vstopu v preddvorje mestne knjižnice v Zadru naenkrat vse spremeni, na oddelku Arbanasi zablesti 13. Mednarodna likovna kolonija, Virtualni Turanj 2020.

Kolonijo, ki je bila vsako leto maja v Turnju, so sicer prestavili na oktober, toda situacija to tudi v tem terminu ni dopuščala. Organizacijski odbor SKD Lipa Zadar se je tako odločil oblikovati virtualno kolonijo.

Prevzela in očarala me je čarobnost barv in energija, ki jo vsi ti slikarji, večinoma amaterji, z vsemi svojimi emocijami in impresijami podarjajo našim pogledom.

Od povsem amaterskih poskusov do artistično usklajenega kolorita, velik entuziazem in opazen trud amaterjev iz raznih sredin, večinoma slovenskih korenin, nam je uspel olepšati vsakodnevnico. Hvala jim. Hvala organizatorjem, ki so dočarali to lepoto, četudi samo virtualno.

Zelo nas je prevzel tudi film slik in avtorjev iz slovenskih društev na Hrvaškem, Slovenije ter BIH, ki smo si ga ogledali v dvorani knjižnice Arbanasi z **Darjo Jusup**, predsednico SKD Lipa iz Zadra in pod organizacijskim vodstvom gospe **Marije Ivoš**, izvrstne pesnice in slikarke.

Cilj je vsekakor dosežen. Prijateljske vezi slikarjev, kljub kruti stvarnosti, niso prekinjene, a blesk barv bo sijal do naslednje kolonije brez virusa.

Občudovanja vredno je delo pridnih slikarjev, 28-ih udeležencev kolonije, ki so se s potezami čopiča predali domišljiji, naša srca pa v teh sivih časih izpolnili s svetlobo in radostjo. Z navdušenjem smo tudi mi iz SKD Triglav Split uživali v tej barvni čarovniji, ponosni na pridne slikarje naše sekcije Mirjano Božulić, Aleksandro Hajdić, Lidijo Stehlik in voditelja Ivana Kosmosa.

Ana Šušmelj

TRADICIONALNI SLOVENSKI ZAJTRK V DRUŠTVU

Tretji petek v novembru se na dan slovenske hrane v Sloveniji že deset let zajtrkuje na tradicionalen način. Pa smo letos na ta pomen zajtrkovanja opozorili tudi mi Slovenci v Splitu in zdravo domačo hrano s posebnim užitkom tudi zaužili. Alpsko mleko, ajdov kruh z orehi, cvetlični med kranjskih čebel sivk, maslo in jabolka so bili na jedilniku tega jutra, v prostorih društva pa je vladalo prisrčno "dobro jutro", seveda po vseh predpisanih merilih v sedanji situaciji.

Tekst in foto: VH

SLOVENCI SE RADI ZAUSTAVIJO V TRIGLAVU

Slovenska motorista **Peter Dokl** in **Mario Aščić**, dobra znanca in prijatelja Ane Božulić, sta na popotovanju po Dalmaciji na kratko ugasnila motorja in se ob hladnem soku in prijetnem druženju ohladila v prostorih društva.

Slovenski biatlonec Peter Dokl / prvi z desne / je za Slovenijo nastopil na Zimskih olimpijskih igrah 2010 v Vancouvru, kjer je osvojil 17. mesto v štafeti 4 x 7,5 km, 58. mesto v šprintu na 10 km, 75. mesto na 10 km.

Nastopil je tudi na Zimskih olimpijskih igrah 2014 v Sočiju, kjer je z moško štafeto osvojil 6. mesto.

Tekst in foto: VH

Z LEPIMI SPOMINI

Iz svoje nove domovine, daljne Amerike, je preko oceana v rodno mesto Igor Komlenović, vnuk našega prvega predsednika Boštjana Matjaža Kordiša, pripeljal svojo lepo soprogo Natali.

Igor je z vsem srcem in ponosom Natali želel pokazati društvo, ki je raslo v pridnih in kreativnih rokah njegovega dedka. Natali si je z neizmerno toplino in iskrenim zanimanjem ogledovala naše prostore, kjer smo lahko na vsakem koraku z zadovoljstvom obujali spomine na čase, ko je bil z nami Boštjan, govorili o temeljih, ki jih je z veliko vnemo, altruizmom in ljubeznijo vgrajeval v delovanje in napredek društva. Oba sta z radostjo in nostalgijo poslušala pohvalne besede o Slovencih, slovenskem društvu

in njegovem spoštovanem predsedniku. Igor se je spominjal tudi učenja slovenščine in tradicionalnih proslav ob slovenskih praznikih, zelo vesel pa je bil novice, da je njegova babica še vedno veder in pozitiven član društva in tudi pridna učenka slovenščine.

Tekst in foto: VH

MODERNIZACIJA INFORMATIZACIJE

V oktobru smo se odločili za obnovo in modernizacijo informatizacije prostorov našega društva v Šibeniški ulici. Prostor je sedaj v celoti pokrit z močnim wi-fi signalom. Slab signal je v preteklosti predstavljal precejšen problem. Nabavili smo dva prenosna računalnika in nov printer, na katerega se je mogoče brezžično povezati. To omogoča zaposlenim, članom društva, vseh sekcij in obiskovalcem hitrejši dostop do informacij in lažje delo. Izdelujemo tudi novo web stran.

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem je 16. novembra prvič preko spleta organizirala sestanek predsednikov slovenskih društev na Hrvaškem. Vsi prisotni so se na ZOOM srečanju prisrčno pozdravili ter izmenjali novice in ideje.

VELIKO SRCE OB SRCU

V oddaji Dobro jutro Velenjske TV je tekel pogovor o šolanju in kulturi na daljavo. Pogovarjali so se z Mojco A. Juras, prof. slovenščine na Osnovni šoli bratov Letonja Šmartno ob Paki.

Vselej pozitivno naravnana naša draga Mojca je v deževnem jutru vsem gledalcem in poslušalcem poslala sončkast pozdrav iz praznega razreda naše pobratene šole.

V uvodu je v sončen pozdrav vtkala Pavčkove besede, da smo na svetu zato, da gledamo sonce, da gremo za soncem in da s sveta odganjamo sence. Posebno pomembno v teh težkih časih.

Ko sem v njenem objemu zagledala veliko srce s temi verzi, sem obnemela.

"To veliko srce z dišečo lavando in Pavčkovimi vzpodbudnimi verzi je prispelo iz Splita. Prinesli so ga otroci dopolnilnega pouka slovenščine z učiteljico Vero Hrga ob nepozabnem obisku šole".

Sončna Mojca je z veliko ljubeznijo povedala, da je ta srček vedno z njo in da ga velikokrat da v roke učencem, kadar so pred tablo, vprašani ali povabljeni k razmišljanju.

Mojca je v pogovoru z vsem svojim šarmom, elokventnostjo in toplino povedala še veliko koristnega, lepega, poučnega.

"Mojca, čudovita si. Hvala ti za spomin name, na nas in na našo srčno povezanost. Ti si svetal vzor vsem nam, ki poskušamo otrokom, učencem podariti znanje, vsaditi ljubezen do jezika, domovine, narave, prijateljev, življenja".

Močno si želimo srečanja, objemov in lepot vaših krajev.

Ostanite zdravi!

Vera Hrga

JUTRO V OČEH

V očeh se jutro zrcali
Odsev vseh mojih sanj,
ki sem jih v novi dan
prinesla, da bi preživela
resničnost življenja.
Oddahnila si bom ,
ko se mi sonce nasmeje
in modro morje kliče,
ko mi izpod trepalnic
prijazen obraz iztiče.
Ne bom prosila tolažbe,
samo tisti trenutek bom
skrila in podelila
v dnevih, ko se sonce
za oblak skrije
in ko mi obraz
žalost prekrije.

ČAS

Okoli nas
narašča samo čas.
Drži me kot sužnja bolnega
v verigah,
kot polža zaprtega
v školjkasti hiši brez vrat.
Ne vem kaj iščem.
Čas, ki leži v rokah,
ali veščo, da mi iz lepih laži
podaljša pot
na tej življenjski vrvici,
ki se mrgoli.

Ana Šušmelj

MIKLAVŽ S KEKCEM ONLINE

Letos je vse drugače. Pa tako tudi z mojimi Kekci nismo mogli v društvu pričakati dobrega moža Miklavža. Vsi smo bili nesrečni, žalostni. Ta tradicionalni dogodek, veseli praznik, pa nam je vendarle olepšal SNG Maribor, ki je pripravil online miklavževanje na YouTube kanalu s pravljičnim baletom Kekec, po motivih pripovedk Josipa Vandota.

Balet Kekec je nastal sto let po prvi objavi povesti Kekec na hudi poti Josipa Vandota v mladinskem listu Zvonček. Predstava je bila ob premieri septembra 2018 posvečena stoletnici slovenskega baleta, hkrati pa napovedovala tudi stoletnico Slovenskega narodnega gledališča Maribor.

5. OCTOBER
SVETOVNI DAN UČITELJA

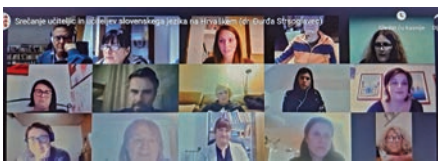

S spoštovanjem se oziramo na naše sijajne učitelje, s hvaležnostjo pa na tiste, ki so se dotaknili naših čustev.

Kurikulum je nujnost, toda toplina je življenjsko potrebna rožam in otrokovi duši za njuno rast.

/Carl Gustav Jung/

Andrej Rozman Roza

NEKAJ TI MORAM POVEDAT

Za vsakogar mora obstajat nekdo,
kateremu tako zaupa,
da se mu lahko zaupa,
ko mu je težko.

Za vsakogar mora obstajat nekdo,
ki ga razume in posluša,
ko mu je zmrznjena duša
in mu je v srcu slabo.

Nekdo, kateremu lahko zaupa tudi
tiste težave,
ki bi jih najrajši izbrisal iz glave,
in mu lahko pove tudi to,
kar ni povedat lahko.

A pogovarjanje je za človeka
še bolj pomembno kot obleka
in hkrati danes redka stvar
za katero ni potreben denar.

Pogovarjanje ni le za zabavo,
zdravilno je tudi, ko imamo težavo
in se v lastnih mislih dušimo,
dokler jih še z nekom ne delimo.

Pogovarjanje je bližina in toplina,
s pogovarjanjem smo družina in skupina.
S pogovarjanjem se človek s človekom prepleta,
s pogovarjanjem smo mreža tudi zunaj interneta.

Ker tega pogovarjanja v živo ni, smo vendarle spletli mrežo na spletu. Zdaj se preko ZOOM-a srečujemo in pogovarjamo, učimo na daljavo. Imamo najboljšo učiteljico z velikim srcem, ki ima potrpljenje za vse nas . Želim si, da kmalu snamemo maske, prosto zadihamo, si pogledamo v oči, si stisnemo roke in da smo s pogovarjanjem zopet družina in stara, složna skupina.

Ksenija Orel

O ŠTIRIH GODCIH IN GOZDNEM ŠKRATU

Svetovni slovenski kongres je v oktobru razpisal nagradni bralno - risalni natečaj za izvirno izražanje mladih Slovenskih rojakov po svetu 2020.

Otroci so dobili zlatnike / Roko Novak

S ciljem da na področju književnosti prispevajo k povezovanju slovenskih rojakov po svetu in pomagajo pri ohranjanju slovenske besede, je v natečaju objavil slovensko ljudsko pravljico "O štirih godcih in gozdnem škratu" ter povabil otroke, da sami ali s pomočjo staršev ali učiteljev preberejo pravljico in potem ilustrirajo delček zgodbe, ki se jim je najbolj vtisnil v spomin.

Takole je naš pridni Roko doživel pravljico in napisal: "Bilo mi je zelo všeč tam, kjer so otroci dobili zlatnike".

Vera Hrga

O ŠTIRIH GODCIH IN GOZDNEM ŠKRATU

SLOVENSKA LJUDSKA PRAVLJICA

Štirje godci so hodili od vasi do vasi, od svatbe do svatbe, od sejma do sejma, od plesa do plesa in si tako služili kruh. Nekega dne so se pozno vračali domov. Pot jih je vodila skozi gozd. Sredi gozda so naleteli na ruševine starega gradu.

Utrujeni so bili, zato so sedli na ruševine, ki so bile prekrite z mahom in grmičevjem. Eden od godcev je predlagal svojim tovarišem: »Zagodimo pesem nekdanjim prebivalcem tega gradu!« In res. Vsi štirje godci so zagodli veselo poskočnico sredi gozda, sredi noči in sredi grajskih ruševin. Nemalo so se začudili, ko je ob koncu njihove pesmi stopil iz razvalin majhen možic. Prijazno se jim je zahvalil za lepo godbo in vsakega od godcev obdaril z orehovo vejico. »Nesite te vejice domov svojim otrokom!« - je godcem naročil prijazni možic.

Godci so vejice vzeli, a so jih, med potjo domov, zmetali proč. Le eden od njih je vejico obdržal. »Le kaj bo našim otrokom ta navadna orehova vejica,« so godrnjali trije godci, »lahko bi nam dal kaj drugega, bolj koristnega!« Četrti godec pa je molčal in v žepu nosil darilo čudnega možica. Njegovi tovariši so še vedno nejevoljni mrmrali in se tiho jezili, zakaj jim možic ni dal kaj takega s čimer bi svoje otroke res lahko razveselili. Ko je prišel domov, je četrti godec dal svojim otrokom nenavadno darilo, tako kot je naročil čudni stari možic, ki je živel v ruševah sredi gozda.

Naslednje jutro so bili godčevi otroci navsezgodaj pokonci. Veselo so priskakljali k očetu z vprašanjem: »Oče, le zakaj si nam prinesel tako trde orehe, da jih ne moremo streti. Pa tako lepo rumeno se svetijo!« Godec je ves osupel gledal orehovo vejico, ki jo je prejšnji dan dal svojim otrokom. Na njej je viselo vse polno zlatih orehov!

Pohitel je s čudežno vejico k svojim tovarišem. Vsi osupli so hiteli iskat vejice, ki so jih prejšnjo noč zavrgli. Prehodili so vso pot do gozda, iskali so po gozdu, po travnikih, ob poti, povsod. Zavrženih vejic niso našli nikjer. Pozno zvečer so se utrujeni in potrti vrnili domov praznih rok. Otroci godca, ki je hvaležno spravil darilo, so zlate orehe prodali in nikdar več niso trpeli ne revščine ne pomanjkanja.

Ta pravljica nas uči, da nikdar ne zavrzi daru, ki si ga dobil iz prijaznosti ali hvaležnosti.

Slovenska konferenca SSK
Linhartova 13/III - 1000 Ljubljana
tel: +386 1 24 28 550
www.slokongres.com
slovenska.konferenca@slokongres.com

VANDRAJ

SLOVENŠČINA

7 FASCINANTNIH DEJSTEV O NAŠEM JEZIKU, KI SO JIH OPAZILI TUJI MEDIJI

Slovenščina je nadvse fascinanten jezik, o čemer so pred kratkim pisali tudi tuji mediji. Preverite, kaj se jim je zdelo najbolj zanimivo.

Slovenščina velja za enega težjih jezikov v Evropi. Glede na to, kako majhno je število ljudi, ki govorijo slovensko, pa je zanimivo, koliko specifik ima naš jezik. Portal The Culture Trip je pred kratkim izpostavil kar nekaj zanimivosti, ki jih, priznamo tudi mi nismo poznali o svojem jeziku. No, ne vseh.

Slovenščina je bila prvi zapisani slovanski jezik

Gotovo veste, da je v slovanski družini kar nekaj različnih jezikov, a ravno slovenščina je bila tista, ki se je prva pojavila ne le v govorjeni, temveč tudi pisani besedi. Prve slovenske pisane besede sežejo v 10. stoletje, saj poznate Brižinske spomenike, kajne?

Slovenščino govori le 2,3 milijona ljudi na celem svetu

"Zaradi tako majhnega števila ljudi, ki govorijo slovensko, bi lahko slovenščini rekli kar skrivni jezik," piše Culture Trip. "Slovenščina predstavlja materni jezik približno 2,1 milijona ljudem, zaradi izseljevanja Slovencev pa lahko slovenščino slišimo tudi v Ohiu, USA, Argentini, Kanadi, Avstraliji in celo Južni Afriki," nadaljujejo.

Slovenščina uporablja dvojino

To Slovenci seveda vemo in na dvojino smo precej ponosni. Pa ste vedeli, da je slovenščina edini uradni jezik v Evropski Uniji, ki uporablja to gramatično število?

V Sloveniji poznamo kar 46 različnih dialektov

Ne, ne govorimo le ljubljansko, štajersko, primorsko in dolenjsko. Slovenija premore kar 46 različnih dialektov, kar jo uvršča tudi med najbolj raznolike slovanske jezike. Culture trip je izpostavil celo slovenski pregovor, vsaka vas ima svoj glas.

Slovenščina je bila stoletja "lepilo naroda"

Slovenija je sicer relativno mlada država, a omembe slovenščine sežejo globlje v zgodovino. Slovenščina je bila večkrat prepovedana, ni se je smelo govoriti v šolah, saj so pripadniki s svojim jezikom kljubovali oblasti drugih držav. A na koncu se je le ohranila in postala uradni jezik.

Slovenščina je bila 12. jezik na svetu, v katerega je bila v celoti prevedena Biblija

Si predstavljate, koliko jezikov obstaja na svetu in Biblija je bila ena izmed prvih knjig, s katerimi se je po svetu razširila pisana beseda. Dvanajsti jezik zapovrstjo je bila slovenščina. Si predstavljate, tako majhen narod, pa je že leta 1583 pariral jezikom, ki jih govori na milijone ljudi.

Preklinjanje v slovenščini je smešno

"Krščen Matiček!", "Tristo kosmatih!" in "Naj te koklja brcne!", so slovenske kletvice, katerih prevodi tujce pošteno nasmejejo. Seveda Slovenci vemo, da znamo zakleti tudi precej bolj grdo, a večina res močnih grdih besed smo povzeli po naših južnih sosedih, iz angleščine pa tudi nemščine.

ALI STE VEDELI?

- Da poznajo Eskimi več kot 300 izrazov za sneg?
- Ko mrtev jezik oživi: še v prejšnjem stoletju so hebrejščino samo pisali, danes pa ima kar pet milijonov govorcev!
- Prepovedani jeziki: po nasilni priključitvi Havajev k ZDA leta 1898 je bila uporaba havajščine strogo prepovedana. Šele pred nekaj leti so na nekaterih šolah znova pričeli poučevati ta jezik.
- Koliko govorcev potrebuje jezik za preživetje? Po mnenju Unesca je potrebnih 100.000 govorcev jezika, da ta preživi. Od obstoječih 6800 jezikov jih ta pogoj izpolnjuje samo 600.
- Jeziki z velikim številom govorcev: 250 jezikov ima več kot milijon govorcev.
- Jeziki z majhnim številom govorcev: približno 3000 jezikov ima manj kot 2500 govorcev.
- Izvor jezikov: 30% jezikov izvira iz Afrike, iz Evrope pa zgolj 4%.

NAPAKE!

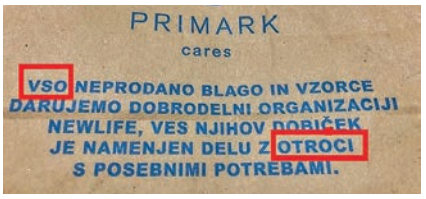

Leemeta

KORONAVIRUS IN KRATICA COVID-19

Epidemija koronavirusa povzroča veliko težav – tudi jezikovne.

- Koronavirus je v Slovarju novejšega besedja in Slovarju slovenskega knjižnega jezika 2 prisoten že od leta 2013 – **od takrat ne beležimo nobene okužbe slovarja.**

Coronavirus ali koronavirus?

Beseda koronavirus je zloženka, nastala je z zlaganjem dveh besed: **korona + virus = koronavirus.**

Tako kot vse podobne zloženke (rotavirus, retrovirus) tudi **zloženko koronavirus pišemo skupaj.** Koronavirus je sicer podomačen izraz (nepodomačeno coronavirus), ki ga uporabljajo slovenski mikrobiologi, najdemo pa ga tudi v Mikrobiološkem slovarju.

Zapis Covid-19 je napačen

Da bi zapis kratice in ostalih poimenovanj koronavirusne bolezni dobro razumeli, moramo ločiti med različnimi pojmi.

- COVID-19 je kratica za koronavirusno bolezen 2019 (angl. coronavirus disease 2019). Kratice v slovenščini pišemo z malimi (covid-19) ali velikimi (COVID-19) črkami. **Zapis Covid-19 je napačen,** ker imena vseh bolezni v slovenščini pišemo z malo začetnico.
- **Zapletenih kratic, npr. SARS-CoV-2, ne sklanjamo.**

Kako sklanjamo kratico COVID-19

Sklanjanje kratic, ki že same po sebi vsebujejo stični vezaj, predstavlja prav poseben izziv. Pri sklanjanju kratice NUK nimamo težav, kratici ob sklanjanju dodamo vezaj in obrazilo: NUK, NUK-a, NUK-u …

Bi lahko podoben vzorec prevzeli tudi na primeru COVID-19?

Včasih je veljalo pravilo, da v besedni zvezi, v kateri sta besedi povezani z vezajem, sklanjamo samo drugo sestavino. Vendar praksa je danes drugačna, vse pogosteje sklanjamo tudi prvo sestavino.

V našem primeru bi kratico COVID-19 sklanjali takole:

imenovalnik	covid-19
rodilnik	covida-19
dajalnik	covidu-19
tožilnik	covid-19
mestnik	s covidom-19
orodnik	o covidu-19

Koronačas: V družbenih omrežjih lahko v različnih razpravah o koronavirusu zasledimo nove tvorjenke (zloženke s prvo besedo korona):

- **koronabedak, koronačas, koronapočitnice, koronapozdrav, koronajezik.**

Coronski pozdrav

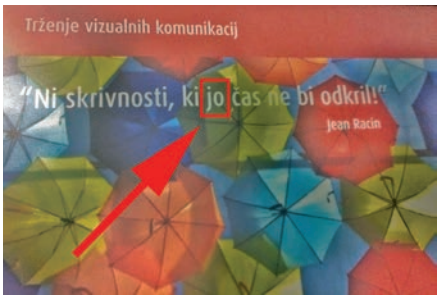

KDO PRAVI, DA KNJIG NIHČE VEČ NE KUPUJE?

V organizaciji splitskega KURS-a, po programu, Writers in Residence Marko Marulić, sta bili v oktobru na enomesečnem rezidencialnem bivanju v Splitu dve Slovenki: pesnica in pisateljica **Stanka Hrastelj** ter antropologinja, pesnica in pisateljica **Ana Svetel**.

Veliko lepega, zanimivega in koristnega smo si povedale v prijetnem večernem druženju.

Ana Svetel (Maribor, 1990) je zaposlena kot mlada raziskovalka na Filozofski fakulteti v Ljubljani, študijsko jo zanimajo socialni in kulturni vidiki svetlobe, teme in vremena na Islandiji. Leta 2015 je pri LUD Literatura izšla njena pesniška knjiga Lepo in prav, ki je bila nominirana za najboljši prvenec in ponatisnjena. Jeseni 2019 ji pri isti založbi izide kratkoprozna zbirka o prevozih. Občasno piše tudi za druge medije. Rada ima klasično glasbo, morje in delo.

DOBRA DRUŽBA je bila v skoraj natanko enem letu razprodana. Danes (27. novembra, op. ur.) je iz tiskarne prišel ponatis. Juhu! Kdo pravi, da knjig nihče več ne kupuje? (Ana Svetel, FB)

Ana je mojstrska opazovalka, ki v zgodbah z duhovitimi zapleti in zasuki izriše presenetljivo natančen portret sodobne družbe.

Srečanja v teh kratkih zgodbah se mogoče zdijo naključna, vendar so lahko toliko bolj usodna. Neznanci, ki prihajajo iz bolj ali manj različnih življenj, imajo za kratek čas vsaj skupni cilj. A na vožnji do tja jih čakajo še priložnosti in izzivi, hipna zbliževanja in razhajanja, predvsem pa tišine, ki jih je treba nekako zapolniti, in premolki, ki o njih razkrijejo še največ.

Stanka Hrastelj (1975) je pesnica, pisateljica in oblikovalka keramike.

Rojena je leta 1975 v Brežicah. Po gimnaziji je študirala teologijo na Univerzi v Ljubljani. Za sabo ima številne revijalne in radijske objave, s svojimi deli je sodelovala pri mnogih zbornikih in antologijah, udeležila se je mnogih domačih in mednarodnih literarnih festivalov. Njeno literarno delo je prejelo več pomembnih nominacij in nagrad.

Objavila je pesniški zbirki Nizki toni (2005) in Gospod, nekaj imamo za vas (2009) ter romana Igranje (2012) in Prva dama (2018).

Pogosto se pojavlja v vlogi moderatorke literarnih pogovorov, mentorice literarnih delavnic in selektorke literarnih srečanj. Tudi prevaja, predvsem poezijo iz hrvaškega in srbskega jezika. Živi v Krškem. Od leta 2009 deluje kot samostojna kulturna delavka.

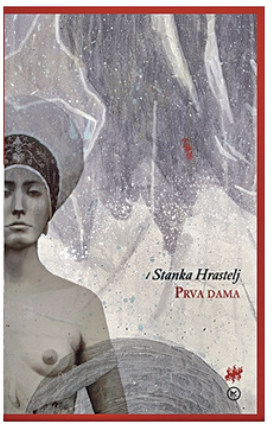

PRVA DAMA v minimalističnem slogu in na zgoščen način predeluje svetopisemsko zgodbo lepe Batšebe in kralja Davida.

Tekst in foto: VH

VOJNOVIĆU PRESTIŽNA NAGRADA ANGELUS

Mednarodno priznanje za roman Jugoslavija, moja dežela

Prestižno mednarodno priznanje za roman Jugoslavija, moja dežela je letos prejel Goran Vojnović. Dobitniku nagrade, namenjene srednjeevropskim avtorjem, je to nedvomno najpomembnejše priznanje, ki ga je kdaj koli dobil.

ZASLEDOVANJE OBMORSKEGA ŠARMA: VTISI S PISATELJSKE REZIDENCE

Foto: VH

Split sem doslej poznala kot mesto poletne vročine, čakanja v razbeljeni trajektni luki, kot mesto, katerega staro mestno jedro se duši od množic prepotenih turistov, kot mesto, ki je poleti zgolj slikovita kulisa, mesto, v katerega se vstopa in izstopa z neprikrito naglico. Split je bil zame vedno mesto dopustniškega tranzita, kraj, ki se mu na poti na svoj ljubi otok pač ne morem izogniti. Tokrat je bilo drugače – enomesečna rezidenca v okviru literarne mreže Reading Balkans mi je omogočila, da mesto spoznam v oktobru, mesecu, ko se tempo umiri, ko temperatura pade in korak zastane. Split sem prvič uzrla kot mesto mediteranskega, sproščenega šarma. Opazovala sem domačine, ki so ob poznih popoldnevih v plitkem, peščenem zalivu na Bačvicah igrali picigin, opazovala sem upokojene pare, ki so sedeli na klopcah in v razredčenem dialogu komentirali mimoidoče. Predvsem pa sem opazovala pse in njihove lastnike. Mislim, da še nisem obiskala mesta, kjer bi živelo toliko psov. Kužke vseh velikosti, pasem in karakterjev sem videvala na vsakem koraku. In ker imam pse zelo rada, sem na vsakem koraku uzrla razlog za veselje.

Veliko sem hodila. Od svojega stanovanja sem se vzdolž Ulice Tolstojeve spuščala proti staremu jedru, se izgubljala med zlizanimi tlakovci, lepo oblikovanimi trgi in ozkimi prehodi ter nadaljevala po zahodni obali, mimo Sustipana in ob morju do plaže Ježinac. Morje je bilo še dovolj toplo, popoldansko sonce je sicer zmeraj nežneje, a vendarle dovolj radodarno pogrelo kožo, osušilo slane kopalke. Včasih sem se izgubljala med razpihanimi bori parka Marjan, včasih sem se sprehodila do plaže Kašuni, vedno pa sem iskala pogled na prostrano morsko obzorje, na modrikaste hrbte otokov, ki se v svojih izrisanih linijah zdijo včasih kot obljuba, včasih kot privid. Mesto, ki je na eni strani oblito z morjem, ima srečo. Morje prinaša prepišnost, novost, mesto ob morju je nujno vozlišče poti, idej, ljudi. A hkrati je morje tista površina, ki je ni moč trajno zavzeti, kamor se mesto nikoli ne more zares razrasti, morja se ne da pozidati, osvojiti, počlovečiti. Zato imajo mesta ob morju zagotovljeno dimenzijo praznine. Praznine, ki jo tu in tam preleti kak galeb ali prepluje kak čoln. Praznine so privilegij mesta in predpogoj vsakršne domišljije. Split mi je zato dal točno to, kar v ustvarjalnem procesu potrebujem, da lahko zaslišim svoj glas.

Nekaj malega o planetih

Kako je to noro:
da obstajajo (v nečem tako
nenavadnem, kot je vesolje),
ogromni okrogli kamni,
ki se tiho in masivno valijo
skozi črni nič – in mi,
precej slučajni žužki (rojstni dnevi,
macchiato, parkirišča,
historični materializem)
smo jim dali imena, kot dajemo
imena otrokom in psom,
z nežnostjo, ki pritiče
ljubim in bližnjim.

Bom raje ponovila:
poimenovati ogromne skale,
ki se ponoči svetlikajo kot plankton –
prisrčna in veličastna človeška ideja,
da ni razdalje, ki je ne bi zmogli
vpeti v odnos.

Mala bivanjska

Razumeti nazaj, živeti naprej,
se sporazumeti s spomini, se gledati
z željami,
naseljevati ulice in sobe s toploto,
govoriti pozorno in premišljeno,
obenem ostati zazrti vase,
obenem scela odpirati roke.
Tako naj bi bilo.

Vrvohodci čez dneve,
z osredotočenim pogledom nekoga,
ki ve, da bo vse v redu.

Mežanj

Proti ničemur ne tečem, ničemur se
ne približujem,
le gledišče se rahlo nagiba, zdaj sem,
zdaj tja,

mandlje treva s kamenčki, luščine so
sledi prijaznih pokolov,
medtem se morje preliva v kozarce in
sonce cedi kot breskev,

brodolomki sva, martinčici v kopalkah, lezeva po skalah in gledava:
nobenih mrtvih galebov in smeti, juckava in mahava na odprto,

valovi in veter so kot božanje pa kot
igrivo obračanje pomenov.
Vsi se ves čas igramo, dolgo in zbrano
se igramo,

igramo se z vsem, kar se premika,
ker kar se premika, je radodarno,

dokler je sonce na obzorju, ga
gledam,
še malo, še čisto majcena roza pikica,

še čisto majcena breskvica,
dokler traja, moram biti tu.

Ana Svetel

BRONJA ŽAKELJ, SLOVENSKA KNJIŽEVNA SENZACIJA

Belo se pere na devetdeset je pretresljiv dnevnik soočanja z življenjskimi tragedijami, topla pripoved o moči in nezlomljivosti človeškega duha. Roman je nagrajen s prestižno nagrado Kresnik za najboljši slovenski roman v letu 2019, v Sloveniji prodan v več kot 16 tisoč primerkih, v knjižnicah najbolj sposojevana knjiga.

Sedaj ga imamo tudi v hrvaščini. Lepo.

Vera Hrga: *Čestitam Bronja za vse nagrade in uspešnost te, v trenutku prebrane knjige v slovenščini, sedaj pa lepo, da je na voljo bralcem pri nas na Hrvaškem.*

Bronja Žakelj: *Vera Hrga, ko bodo časi lepši, pridem v Split do vas. Z največjim veseljem. In potem skočim še na trajekt do Visa pa s Prugo na Biševo... Moje najljubše potovanje.*

ZLATA VOKAČ MEDIC

Z velikim spoštovanjem in veseljem se spominjam moje drage profesorice ruske književnosti na Pedagoški akademiji v Mariboru. Nepozabno in pravljično je bilo naše potovanje z njo po Rusiji. Vse lepote mesta na Nevi, Moskve, Kijeva so prežete s spomini na njo.

Zlata Vokač Medic (1926–1995) je diplomirala iz svetovne književnosti in ruskega jezika s književnostjo, nato pa na področju literature tudi magistrirala in doktorirala. V Mariboru je bila profesorica ruske književnosti, med drugim na Pedagoški akademiji. Ob raziskovanju literature se je ukvarjala s pisanjem. Njena najbolj znana dela so **Marpurgi, Knjiga senc** in **Prvo potovanje Mačka Čunje**. Prejela je Glazerjevo nagrado za življenjsko delo.

MARPURGI

Zlati Vokač Medic se je nekoč ob prebiranju zgodovinskih študij o srednjeveškem Mariboru v spomin vtisnil stavek: "Marburg, pomembno srednjeveško mesto, je bilo strpno in napredno mesto, saj je imelo vedno odprta vrata za begunce iz drugih dežel." Takrat je začel nastajati roman Marpurgi, izjemen poklon Mariboru in judovski skupnosti v njem, hvalnica duhovni svobodi in neodvisnosti, intelektualno branje o usodi srednjeveškega izobraženca ter dragocen dokument zgodovinskega dogajanja ob koncu 15. stoletja. Avtorica je mojstrsko oživila srednji vek, obremenjen s težo inkvizicije in velikih pogromov nad judovskim prebivalstvom, hkrati pa v razcvetu z začetkom renesanse in humanizma.

Vera Hrga

GLEDALIŠĆE NA DOMU

Opera Balet SNG Maribor

Serija Balet na domu mi je v teh mračnih časih brez gledališča podarila veliko radosti. Ponudila mi je kultne baletne, operne in dramske predstave.

Ker ni bilo mogoče vstopiti v to čudovito dvorano mariborske hiše, sem brez šminke, zahtevne garderobe, a na žalost brez vznemirljivega pričakovanja in pritajenega žamora pred odrsko zaveso, sedla pred ekran in se postopoma predajala ponujenemu.

CANTATA

V petkovem baletnem večeru (30. oktobra) sem uživala v zares odlični, kultni koreografski postavitvi italijanskega koreografa Maura Bigonzettija Cantat, izjemnem baletnem ansamblu in čudoviti glasbi-v grenko-sladkih melodijah, ki slavijo lepoto življenja v vsej njeni čutnosti in minljivosti.

PEER GYNT

Obožujem Edwarda Grega pa sem se srečna v novembrskem večeru predala njegovemu Peer Gyntu in vrhunsko zasnovani baletni mojstrovini izjemnega koreografa Edwarda Cluga. Koreografska postavitev SNG Maribor s svojim nezadržnim erosom evocira vso izrazno paleto plesnega ansambla.

SIMON BOCCANEGRA

V opernem večeru je bila pričarana glasbena mojstrovina Giuseppa Verdija Simon Boccanegra, klic za pomiritev naroda, mest. Sovraštvo in močna želja po odpuščanju, iskanju ljubezni.

Čudovita izvedba, večni Verdi.

Il mare, il mare - morje je mir, je tolažba. Vdahniti ga, ozdraveti ali umreti.

ANDREA CHÉNIER

V operi Andrea Chénier ne manjka pretresljivih glasbenih izpovedi, kafkovsko obarvanih sodnih procesov in plesnih točk na razkošni zabavi pariške aristokracije, v čudoviti kostumografiji.

Na Prešernov rojstni dan, na **Ta veseli dan kulture**, sem se ves dan sprehajala po dramskem odru in si na YouTube kanalu SNG Maribor ogledala Brechtovo socialno ljubezensko komedijo **Malomeščanska svatba** ter dramo o erotičnih intrigah Choderlosa de Laclosa **Nevarna razmerja**. 3-urnega, intrigantnega Bulgakovovega **Mojstra in Margareto** pa mi je v poznih nočnih urah zastrla zavesa sna.

Izredno me je veselilo, da sem končno srečala in spoznala bogat igralski ansambel mariborske drame tudi v njihovih odrskih izvedbah in moram priznati, da sem bila nad igralskimi izvedbami mnogih / Peter Boštjančič, Ksenija Mišič, Branko Jordan, Nataša Matjašec Rošker/ zelo navdušena.

Kakšen s kulturo izpolnjen dan!

Prešernovo Gledališče Kranj ljubitelje gledališča v dneh, ko njihova vrata ostajajo zaprta vabi, da si gledališče pričaramo doma. Na Youtube gledališču vas še vedno čaka kar 22 predstav, vse so vredne ogleda!

- Martin Crimp: KAKO JEMATI NJENO ŽIVLJENJE, režija: Jernej Lorenci
- Daniel Glatauer: VSAKIH SEDEM VALOV, režija: Alen Jelen
- Vinko Moderndorfer: JAZ; BATMAN, režija: Vinko Moderndorfer
- Thomas Bernhard: ZABAVA ZA BORISA, režija: Snežana Trišić
- Harold Pinter: PRAZNOVANJE, režija: Matjaž Zupančič
- Vinko Moderndorfer: LIMONADA SLOVENICA, režija: Vinko Moderndorfer
- Nebojša Pop-Tasić: MARLENE DIETRICH, režija: Primož Ekart
- Marie Ndiaye: HILDA, režija: Alen Jelen
- Svetlana Makarovič: MRTVEC PRIDE PO LJUBICO, režija: Jernej Lorenci
- Enrico Luttmann: SEN, režija: Mateja Koležnik
- Jaan Tatte: PREČKANJE AVTOCESTE ALI ZGODBA O ZLATI RIBICI, režija: Andreja Kovač
- Emil Filipčič: BUTNSKALA, režija: Vito Taufer
- Vinko Moderndorfer: MALI NOČNI KVARTET, režija: Vinko Moderndorfer
- Nejc Valenti, Miha Nemec: ROKOVNJAČI, režija: Miha Nemec
- Nikolaj Vasiljevič Gogolj: REVIZOR, režija: Mateja Koležnik
- Marie Louise Fleisser: MOČAN ROD, režija: Ivica Buljan
- Ivo Svetina: ABC ODER KRIEG, režija: Barbara Novakovič Kolenc
- Ingmar Villqist: HELVERJEVA NOČ, režija: Alen Jelen
- Franz Xaver Kroetz: PRI HLEVARJEVIH, režija: Eduard Miler
- Ulrich Hub: NA NOETOVI BARKI OB OSMIH, režija: Robert Waltl
- Ivan Cankar: HLAPCI (komentirana izdaja), režija: Matjaž Berger
- Thomas Bernhard: PRED UPOKOJITVIJO, režija: Mateja Koležnik

Vera Hrga

Tone Partljič

"STRAH TE JE, DRAGA?"

Česa? Da boš umrla? Potem te mora biti strah vsak trenutek v življenju. Kajti na koncu življenja se vedno umre. Strah te je epidemije oziroma pandemije covida 19? Seveda, to je logično. Nihče ni rad bolan. Toda tako je bilo strah ljudi vso zgodovino. Zaradi kuge, zaradi kolere, španske gripe, davice, tifusa, ebole, aidsa… Tudi prašiče in kokoši in ptice je strah zaradi prašičje kuge, kravje norosti, ptičje gripe ali kako že pravijo njihovim epidemijam. Z boleznimi živimo – to je usoda. Uničenja, ki jih zagrešijo virusi, so vseeno manjše zlo od vojn, ki jih sprožajo ljudje. Virusne bolezni nas le opozarjajo, da nas je preveč za tako 'majhno' Zemljo, da mnogi živijo v bedi in nesnagi, da so nam 'napoti' nemočni starci, da imamo nore voditelje … Se bojiš nekaj obdobij samote? Jaz se bojim drenja, korakanja in parad, nasilja množice, 'norih' vodij, ki bi vladali celo pandemijam … Bojim se ljudi, ki bi radi nadomestili bogove, in tudi ljudi, ki se preveč bojijo.

Mnoge virusne bolezni ljudje že zdravijo, nekatere s cepljenjem. A imaš ljudi, ki se bojijo cepljenja. Imaš ljudi, ki so pametnejši od zdravstvenih delavcev in raziskovalcev. Tudi covid-19 se bo utrudil in bo na koncu ukročen. Potem bo nekaj časa mir. A bo prišel kak drug jezdec apokalipse. Še zmerom je. Toda ljudje še zmerom smo. Še zmerom je ljubezen in so spočeti otroci. Ustvarjalci še zmerom pišejo, slikajo, igrajo, pojejo, plešejo… Strah ni slab, če nas opomni, da moramo biti kdaj tudi ponižni. Ampak jutri bo zopet jutro in bojo zvezde in bo zajokal nov otrok. In tudi vem, kaj bo na koncu mojega življenja. Zakaj bi me bilo strah, če to vem. Iz teme sem zažarel kot zvezda in svetil svoj trenutek, potem se vračam v temo. To je tako gotovo, da se ni kaj bati.

Seveda, če pa mislim, da sem Bog, potem je huje.

UMRL JE SLOVENSKI IZUMITELJ PETER FLORJANČIČ

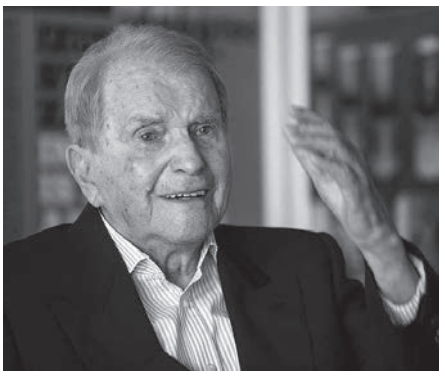

14. oktober

Danes je napočil tisti usodni dan, ki mimogrede čaka vsakega izmed nas. Umrl je največji slovenski izumitelj Peter Florjančič. Za razliko od večine, ki so hodili zemljo bo Petrovo bogato življenje ostalo zapisano v večnost, kot živi spomenik poguma in radosti. In kot opomnik kako je življenje čudežno in čudovito.

Potočil bom solzo za junakom. Ker mi je toliko tega dal, me naučil in pokazal kako živeti življenje. Dal mi je pogum, da uresničim vse tisto, kar niti sam nisem sanjal, da kadarkoli bom. Za vedno se ga bom spominjal in v srcu hranil radost s katero je vedno navduševal vse okoli sebe.

Nenad Vladić

ROSTRUM LEPOTE IN IZZIVI POD MORSKO GLADINO

Ko sem se prvo nedeljo po spomladanskem lockdownu vračal v Split, me je poklical prijatelj in me vprašal, če bi se želel vpisati na potapljaški tečaj v RoSTrumu, kjer se on že dolgo potaplja. To je bila moja dolgoletna želja, a je zaradi vseh obveznosti in aktivnosti nisem mogel uresničiti. Mesec karantene mi je dejansko pokazal, kaj je pomembno v življenju in kako preživljam dneve, ko nimam časa za to, kar si v resnici želim. Rekel sem si, da odlašanja ni več in je zdaj pravi čas za začetek.

In res ne vem, zakaj sem tako dolgo čakal!

Da ne bi bil sam, sem seboj vzel mojo ženo. Odlični potapljaški vodniki so nas najprej seznanili z opremo in pravili potapljanja, obvladali smo osnovne fizikalne zakone potapljanja, seznanili smo se s težavami s pritiskom in nesrečami, ki se lahko pojavijo pod površjem. Ker vsaka stvar zahteva vajo, smo med vsakim predavanjem opravili potope, kjer smo opravili vse vaje; od odstranjevanja svinca in opreme, bratskega dihanja, praznjenja maske itd. Zanimivo je, da potapljanje SCUBA sploh ni nevaren šport in v povprečju se zgodi zelo malo nesreč. V večini primerov gre za nespoštovanje pravil in precenjevanje lastnih sposobnosti. Medtem je morala moja žena zaradi nosečnosti prekiniti s tečajem in takoj prenehati s potapljanjem, toda to je bilo dovolj, da se je zaljubila v podvodni svet in da zdaj nestrpno čaka, da se spet potaplja z nami.

Pod gladino morja se konča vsakdanje življenje in začne se povsem drugačen svet. Razen dihanja in zračnih mehurčkov vlada popolna tišina. Spodaj nas radovedno pozdravijo morene, ki varujejo svoje luknje. Obstajajo tudi kernje, ki s svojimi rumenimi lisami in veliko glavo nikogar ne pustijo ravnodušnega. Med bogatimi morskimi algami ni lahko prepoznati maskiranih jastogov in hobotnic. Še mnogo drugih rib, školjk in veliko vrst trav se skriva v ladijskih razbitinah, podmorskih luknjah, razpokah, pa tudi v plitvini. Da bi to doživeli, se vam ni treba potopiti pregloboko, dovolj je meter globine, in že smo tu. Vsak potop je poseben in vedno obstaja nova vrsta, nova izkušnja, ki je na tej lokaciji sploh ne pričakujemo. Na žalost pa so tu tudi mnoge invazivne vrste, med katerimi so najslabše avtomobilske gume in plastične vrečke, steklenice, štedilniki, vrvi, pisoarji, keramične ploščice, celi avtomobili in še veliko nečesa, za kar si težko predstavljamo, da bi nekdo lahko vrgel v morje.

Zato Rostrum pogosto organizira eko akcije, od katerih je bila zadnja v oktobru mesecu na Žnjanu, kjer je sodelovalo več kot 30 potapljačev, odstranjenih pa je bilo približno 400 avtomobilskih in kamionskih gum ter preko 50m^3 drugih odpadkov. Skratka, Rostrum je združenje podvodnih dejavnosti iz Splita, v katerem več kot sto članov, izključno prostovoljcev, sodeluje v raziskavah in prispeva k ohranjanju morja-od arheologije, malakologije, raziskav, civilne zaščite in morske ekologije. Pogosto sodeluje v ekoloških akcijah na Jadranu, kjer po čiščenju zalivov sledi nagradno potapljanje, ki ga gostitelj organizira na eni od atraktivnih lokacij. Nepogrešljiv del programa je druženje, zabava, dobra hrana in vse, kar spada zraven. Vzdušje je vedno odlično in me nekako spominja na potovanje z družbo v Slovenijo. Veliko dobrih in pozitivnih ljudi se strne v ta en avtobus, kjer vedno vlada odlično razpoloženje.

Paval Marov

ISKRENE, ZANIMIVE IN SMEŠNE IZJAVE OTROK

- Raje imam mamino sestro kot svojo. Mamina sestra je moja teta, moja sestra mi ni pa nič.
- Moja mama ima otročička v trebuhu, samo ne vem, kako ga je pogoltnila.
- A morajo mame tudi jesti travo, da jim iz prsi priteče mleko?
- Ko se je rodil moj mlajši brat, so ga morali dati v akumulator.
- Jaz bi tako rada imela še enega brata, pa mama uporablja tampone.
- Enkrat sem bila tako bolna, da sem imela 40 kil temperature.
- Da je res dobra, mora biti medicinska sestra popolnoma sterilna.
- Razlika med vasjo in mestom je ta, da je trava v vasi iz enega dela, v mestu je pa prekinjena.
- Na mame se ne vpije, mame so koristne.
- Alimentacija je plača za otroke, ko se oče odseli.
- Deklice ne morejo stoje lulati, ker se nimajo za kaj držati.
- Babica je debela, ker je polna ljubezni.
- Posvojitev je boljša od rojevanja. Tako lahko starša sama izbereta otroka in jima ni treba imeti tistega, ki sta ga dobila...
- Polotok je otok, ki še ni do konca napravljen.
- Starejši ko je človek, dražji so njegovi zobje.
- Metulj je insekt, iz družine helikopterjev.
- Izraelci so napravili zlato tele, ker niso imeli dovolj zlata za zlato kravo.

- Akvarij je malo stekleno morje, kjer živijo domače ribe.
- Najbolj koristna žival je svinja. Od nje lahko vse uporabimo, meso od spredaj in zadaj, kožo za čevlje, ščetine za ščetke in ime za zmerjanje.
- Prebivalci Sardinije se imenujejo Sardine.

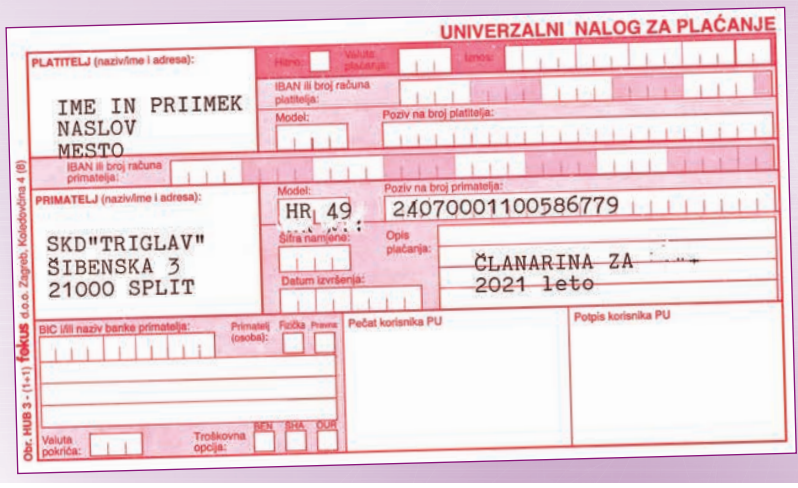

TEST

PETRČEK PIŠE V ŠOLI TEST IN JE TAKO SLAB, DA MU UČITELJ NAMESTO OCENE NAPIŠE "IDIOT". PA PRIDE PETRČEK K UČITELJU IN MU REČE: "GOSPOD UČITELJ. NISTE MI DALI OCENE, SAMO PODPISALI STE SE."

VPRAŠAM PRIJATELJICO IZ SARAJEVA KAKO JE. PA PRAVI: " DRŽIM SE... ZA ŠTOK!"

V prijetnem objemu

Korenine

Za dušo in telo

Da ne padeš

Nekdo po predpisih, nekdo se pa temu smeji

Kaleto moja draga

Zbogom korona

Iluzija